Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. *Маргарита Иванова Чинова*, д.ю.н., професионално направление „право" (3.6.) по научната специалност „Наказателнопроцесуално право", преподавател в СУ „Св. Климент Охридски", Юридически факултет, назначена със Заповед на Директора на Института за държавата и правото при БАН за външен член на научно жури по конкурса за защита на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор" с кандидат ***Иво Юриев Хинов,*** професионално направление „право" (3.6.) по научната специалност „Наказателен процес".

Иво Хинов през 1998 г е завършил право в Софийски университет „Св. Св. Климент Охридски". След завършването е бил за кратко време юрисконсулт, след което от май 2001г. е заемал длъжностите младши съдия, съдия в Софийски районен съд, в Специализирания наказателен съд и в Софийски градски съд, където работи и понастоящем. На 29.01.2021г. е зачислен за докторант към Института за държавата и правото при БАН в задочна форма на обучение по докторска програма „Наказателен процес", професионално направление 3.6. „Право" и тема на дисертационен труд „Задочното производство в наказателния процес". Отчислен е с право на защита на 29.01.2021г.

Дисертационният труд ***„Задочното производство в наказателния процес"*** е в обем от 350 страници, ведно с увод, три глави, списък със съкращенията, заключение и библиографска справка. Трудът съдържа 390 бележки под линия, а библиографията наброява многобройно число заглавия на български и други езици.

Темата на труда е актуална и значима, независимо, че по тези въпроси са публикувани учебни материали, статии, а и една дисертация с идентично заглавие. Но този труд е качествено различен от издадените до момента, тъй като е възприет различен подход и различен поглед при теоретичното изясняване на задочността. За първи път в българската правна литература е разработен цялостен теоретичен модел на задочното производство като общ правен институт, които намира приложение и в двете фази на наказателното производство. При това тази нова концепция за задочността е изградена на базата на друг различен фундамент и е изследвана от друг ракурс. Умело е илюстрирано и доказано, че утвърдената в доктрината и практиката теза, че задочността е нежелано отклонение от парадигмата на законосъобразно

протичане на процеса, че тя гарантира присъствието на подсъдимия, включително и чрез налагане на мерки за принуда, не може да разкрие дълбоката същност, характеристика и значение на задочното производство. Убедително е доказано, че този еднозначен поглед върху задочността в действителност не отразява сериозните проблеми, които тя поставя. Затова вместо тази утвърдена парадигма задочността е изследвана и този институт е поставен на друг фундамент, а именно от гледна точка на неговата функционалност – какви действително са вредните последиците и кои са ползите като главен акцент е поставен не на задължителното присъствие, а на правото на участие. Поради това е направено твърде важно и значимо заключение, че този институт трябва да бъде рационализиран, като са очертани и конкретните стъпки и насоки за неговото усъвършенстване.

Основната задача на изследването, а именно да се формулират причините, поради които законът би трябвало да изисква или забранява определена задочност под формата на присъствие, участие или отсъствие на обвиняемия, както и полезният ефект или неблагоприятните последици от задочността или от липсата на задочност е изпълнена успешно. Очевидно, че задачата е чрез изследване на базисните положения на задочността, т.е. тези свързани със съпричастността на обвиняемия към производството, през призмата на правния интерес да се създадат предпоставки за цялостно преосмисляне на концепцията за задочността.

За първи път задочността е анализирана като фактическо и като юридическо положение. Именно този основополагащ критерий обуславя подхода към проблемите на задочното производство. Задочността се идентифицира и определя чрез фактическия си белег, а именно отсъствието на обвиняемия, а характеристиките и измеренията и се оценяват чрез юридическия критерии, най вече нарушеното право на участие на обвиняемия.

Чрез умелото използване на сравнителноправния подход е направена твърде ценна за доктрината и практиката съпоставка на националния и европейския модел на задочно производство. НПК урежда задочността като задължение на подсъдимия да присъства на съдебното заседание (чл. 269). Акцентът в европейското право е различен – то разглежда участието на подсъдимия в процеса като право на участие, т.е. като субективно право, което може да упражни по соя воля в защита на собствени интереси. Отказът от правото на участие се възприема като проявление на това право. Докато

националното право не признава такъв отказ и такава логическа конструкция е непозната на националното правно мислене.

Тези фундаментални изводи и заключения имат не само доктринерно значение, но и практическо, защото подпомагат тълкуването и прилагането на българския закон в синхрон и при спазване на европейските стандарти. Този труд е от значение и за законодателната практика. Анализирано е действащото законодателство и в частност предпоставките за провеждане на задочен процес. Направени са конкретни предложения de lege ferenda за изменение и допълнение на действащите правила. Формулирани са и предложения на идейно ниво за рационализиране на задочното производство и привеждането му в съответствие с европейските стандарти.

По-значимите ***приносни моменти*** в настоящия дисертационен труд могат да се очертаят така:

Глава първа изследва понятията „присъствие“, „участие“ и „отсъствие“.

Вярно че тези понятия са били обект на анализ в правната литература в един или друг контекст. Като ново знание трябва да се оцени обаче разграничаването на тези понятия в практическата процесуална дейност. Едни и същи фактически действия, чрез които се обективира определен вид съпричастност на обвиняемия към производството може да са проява както на неговото присъствие, така и на неговото участие. Критерият предложен в този труд за тяхното разграничение е, дали и до каква степен обвиняемият се възползва от тях, за да защити своите интереси. Нещо повече илюстрирано е как на практика присъствието или участието обуславя и съответстващото поведение на държавния орган.

От важно значение за доктрината и практиката е изясняването на съдържанието на правото на участие в наказателния процес и в частност неговите две направления – право на участие в широк смисъл, което се свързва с правата, подпомагащи това право на участие и право на участие в тесен смисъл, което се свързва с правата, чрез които се реализира същото. За първи път в правната литература е предложена подобна примерна класификация на формите на участие на обвиняемия в наказателния процес – физическо; телекомуникационно; дистанционно; естествено участие; участие по силата на закона; присъствено и неприсъствено участие; активно, пасивно и негативно участие. Съдържането на тези видове участия е доктринерно изяснено, като всички изводи са илюстрирани с многобройни премери от практическата процесуална дейност. Поставено е на изследване

и понятието „привидна задочност“, като е анализирана същността и правните характеристика на този вид задочност.

Естеството и правната същност на понятието „присъствие“ са разкрити чрез съпоставителен анализ на действащите разпоредби на чл.269, ал.1 и ал.2 НПК. Направен е правилен извод, че задължението за присъствие по чл.269, ал.1 НПК се отнася за всички съдебни заседания, а по ал.2 може да варира – задължение за явяване в едно, няколко или всички съдебни заседание. По сходна логическа схема, както при участието, теоретично и практически са изяснени и проявните форми на присъствието. Аргументирана е собствена теза, че задължението за присъствие или за явяване включва и определени допълнителни проявления, чрез които то се изпълва със съдържание. Тези проявления са технически по своето естество и се изразяват в задължение на обвиняемия за оказване на съдействие на решаващия орган при осъществяване на неговите процесуални действия.

За обосноваване на задължението за лично присъствие на обвиняемия са изяснени детайлно и са групирани хипотезите на законово предвиденото присъствие на обвиняемия и задължението му за присъствие в резултат на искане на ръководно-решаващия орган. От такава гледна точка са поставени на детайлен анализ разпоредбите на чл.269, ал.1 и 2 НПК. Направен е твърде сполучлив опит за изследване на причините за действащото законодателно разрешение за задължителното присъствие на обвиняемия в наказателния процес. Обосновано е и разумно предложение, макар и само на идейно ниво за законодателни изменения – да се предвиди задължително явяване на подсъдимия пред съда, но само при най-важните процесуални действие, за да му се даде възможност да се защити като: разпоредителното заседание; докладването на обвинението; разпит на подсъдимия; съдебните прения; последната дума; евентуално и при разпит на най-важните свидетели и вещи лица.

По същата логическа схема е изследвано и понятието „отсъствие на подсъдимия“. Групирани са два вида отсъствие – липса и дистанциране. Тези две понятия не са известни на българската литература и практика, поради което са изследвани в тяхната пълнота. Направен е и обобщен извод, че подсъдимия липсва, ако не се яви в съдебното заседание, а е дистанциран, в случай, че не бъде уведомен за определен процесуален акт, поради което не може да изрази становището си по него.

За първи път в правната литература е изследвана задочността като неучастие, вътрешна и външна задочност и съотношението – участие –

отсъствие – задочност. Направен е значим извод, че производството е поредица от присъствени и неприсъствени форми на участие, на които съответстват двете проявни форми на отсъствието – липсата и дистанцирането. Задочността от фактическа страна е обратната страна на присъствието, а от юридическа е обратната страна на личното участие.

Детайлно са изследвани предпоставките за външна задочност, което е от значение не само за теорията, но и за правилното тълкуване и прилагане на действащите разпоредби, които уреждат задочната процедура. Накрая на тази глава е даден и алгоритъма на съотношението – участие – отсъствие – задочност. Нереализирането на присъственото или вътрешно участие чрез липса на обвиняемия е вътрешната задочност. Нереализирането на неприсъственото или външно участие чрез дистанциране на обвиняемия е външната задочност.

Глава втора е посветена на процесуалните действия и процесуалните актове във връзка със задочното производство.

В тази глава също има ново знание за теорията и практиката, защото задочното производство е разгледано от друг ракурс – връзката му с процесуалните действия и актове, а не само от гледна точка участието, присъствието и отсъствието на обвиняемия. По този начин е обогатена правната литература и практика като е надградено съдържанието и правните особености на задочността и задочното производство.

За нуждите на този труд е предложено ново собствено групиране на процесуалните действия, което да обслужи тематиката на задочното производство, като определи при кои от тях е възможно и при кои не е възможно задочното им провеждане. Така процесуалните действия са обособени и обяснени като решаващи, следствени, информативни, служебни и други, в зависимост от функцията, която реализират. Процесуалните действия са наречени преки, ако пряко осъществяват някоя от тези функции и косвени, ако само подготвят нейното осъществяване.

Чрез умелото използване на същностен критерий, а именно наличието на правен интерес (пряк или скрит) е даден обоснован отговор на въпроса, дали, за да е налице задочност е необходимо обвиняемият да отсъства от всички процесуални действия или само на част от тях. Правната възможност обвиняемият да вземе участие при извършване на действието е продиктувана или от негов легитимен интерес, или от законовия интерес на решаващия орган да го задължи да се яви пред него. Последователно се сочат и изследват процесуалните действия от досъдебната фаза, при които

интересът на обвиняемият да участва, макар и реален остава скрит, доколкото не съществува законово правило за това участие, поради наличието на друг правен интерес, които има преимущество пред участието на обвиняемия в действието. В тази част на изложението е направено макар и на идейно ниво предложение за допълнение на НПК. Обоснована е необходимостта от законова регламентация на косвените решаващи и служебни действия на прокурора, чрез които се дава възможност на обвиняемия да изрази становище преди да постанови своя акт. Както съдът изслушва подсъдимия преди да постанови своя акт, така и прокурорът следва да изслуша обвиняемият преди да постанови акта си.

Формулирано е базисно правило, според което задочността на акта може да бъде определяна или самостоятелно с оглед особеностите при постановяването му или съобразно връзката му със задочното действие което обективира. Нова е обоснованата теза, че определено задочно процесуално действие (едно или повече) винаги се намира в основата на извода дали наказателното производство или част от него са били задочни. Предложеният критерий за отговора на този въпрос е дали това задочно процесуално действие е повлияло по значителен начин на решението на решаващия орган да издаде своя акт. В същото време е мотивиран обобщаващият извод, че само решаващите процесуални актове могат да бъдат определяни като задочни. Всички други дори да обективират задочни процесуални действия не са задочни, доколкото нямат съществено правно значение за обвиняемия. В този смисъл е аргументиран и друг значим извод, че единствено преките следствени и косвените решаващи действия на органа, ако бъдат извършени задочно имат потенциала да доведат до извод, че съответният акт е постановен в условията на задочност. Припомня се и допълнителният критерий, че е нужно тези задочни действия да имат съществено значение за естеството и съдържанието на акта.

Понятието „саниране“ не е легално, може би поради тази причина или поради това, че неговата полезност често е отричана, то не е самостоятелно изследвано в българската правна литература. За първи път на основата на стандартите от европейското право е направен успешен опит да се изясни неговото съдържание и неговият смисъл. На тази база е дадено собствено определение – санирането е извършване на нови, допълнителни и присъствени действия, които са същите като задочните, които запазват своето правно значение. Действията, извършени преди и след санирането се

разглеждат в своята цялост и затова не се приемат като задочни, а като присъствени.

Приносни моменти се откриват и при отграничаването на санирането от други правни институти като повторност на процесуалното действие, отказ от санирane, нови процесуални действия и формалния разпит. Направен е важен принципен извод, че санирането означава такова ново процесуално действие, което се явява допълнително, а не повторно спрямо старото, поради което и старото процесуално действие запазва своето правно значение. Санирането цели да премахне вредните ефекти върху правото на защита, поради което задочно проведените действия се извършват отново, но не изцяло, а само частично, доколкото това е нужно за тази цел. Санирането се извършва под формата на допълнителни процесуални действия, а не на повторни.

От важно значение за практикуващите юристи е отговора на въпроса, как намира отражение концепцията за санирането в действащия НПК и кои разпоредби се явяват проекция на правни ценности, които по своята същност представляват именно санирane. Изследвани са разпоредбите на НПК, което в крайна сметка и без да е използвано понятието „санирane“ въплътяват и изразяват именно тази концепция.

Накрая на тази глава са изследвани европейските стандарти и в частност практиката на ЕСПЧ и СЕС. Не става въпрос за обичаен преразказ, а за съдържателен анализ на тези стандарти. Изведени са случаите, когато практиката на националните съдилища, теорията и законодателството са различни и не съответни на европейските. Става въпрос за правото на подсъдимия да присъства на съдебното заседание; за определяне на вида на задочност; за правите средства за защита срещу задочността, информиране за обвинението. По убедителен начин е доказано, че прилагането на тези европейски стандарти ще доведе до рационализирането на наказателния процес и разглеждането на делата в разумен срок. Затова намирам, че този анализ е от изключително значение за практиката и законодателството и трябва да се оцени като значим приносен момент.

В *глава трета* са изследвани базисните условия за провеждане на задочен процес.

Най-напред е очертана връзката между присъствието на обвиняемия и разкриването на обективната истина. Лесно е разбираем направеният критичен анализ на идеята на законодателя да предвиди безусловно задължително присъствие на подсъдимия по дела за тежки престъпления

(чл.269, ал.1 НПК), а по дела за нетежки, присъствието да не е задължително, освен по разпореждане на съда и когато това е необходимо за разкриване на обективната истина (чл.269, ал.2 НПК). Трябва да се съгласим, че обективната истина се разкрива по един и същи начин, независимо от тежестта на обвинението, затова няма логика при обвинение за нетежки престъпления, подсъдимият да е длъжен да се яви инцидентно с цел разкриване на обективната истина, а по дела за тежки престъпления явяването да е винаги задължително. Затова се предлага законодателят да не въвежда критерии и така да се даде възможност за свободното тълкуване относно произхода на задължението за лично присъствие на подсъдимия в съдебното заседание.

Направен е обобщен преглед на правната теория, която приема, че задължението за лично присъствие е обусловено от необходимостта да се извършат следствени действия, на които подсъдимият се явява обект, за да се гарантира правото му на защита, а и правилното протичане на производството. В настоящия труд тези доктринерни постановки са надградени и обогатени. В тази връзка е изследвано отсъствието като неприсъствие на обвиняемия и разкриването на обективната истина. Мотивирана е тезата, че отсъствието на обвиняемия разглеждано като противоположност на присъствието затруднява разкриването на обективната истина, само доколкото той не може да бъде обект на следствени действия. Затова се предлага de lege ferenda разпоредбата на чл.269, ал.3 НПК да се редактира в друг смисъл – „Когато не е необходимо да се извършват следствени действия с подсъдимия, делото може да бъде разгледано в негово отсъствие“. Изследвана е и втората форма на отсъствие като неучастие и обективната истина. Възможно е когато законодателят използва термина „отсъствие“ да има предвид отсъствието на обвиняемия като противоположност на неговото участие. Обоснована е тезата, че този вид отсъствие води не само до затрудняване на разкриването на обективната истина, но и до цялостно влошаване на законосъобразността на производството във всички негови аспекти. Затова се предлага, ако в разпоредбата на чл.269, ал.3 НПК се има предвид отсъствие на подсъдимия като противоположност на неговото участие, текстът да придобие следното съдържание – „Когато това няма да попречи на състезателността на производството, делото може до бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия“. Тези предложения заслужават вниманието на законодателя,

защото използваното понятие „отсъствие“ в чл.269, ал.3 НПК може да се тълкува по различни начини и да породи различни практики.

В настоящия труд е аргументирано становището, че двете форми на отсъствието, а именно неприсъствието и неучастието трябва да се обсъждат самостоятелно, като се изследват условията в кои случаи това отсъствие няма да е пречка да се проведе производството при условията на задочност. За практикуващите юристи е ценно формулирането и обособяването на хипотезите, в кои случаи, ако става въпрос за неприсъствие, отсъствието на обвиняемия може да е пречка за задочно осъждане. Когато обаче става въпрос за неучастие, обвиняемият не може да бъде принуждаван да участва. В тази връзка е поставен и централният въпрос за информираният отказ на обвиняемия от участие в процеса. При наличие на такъв отказ от правото на участие, не може да се твърди, че това му право е нарушено, а от там и състезателността, и базисната законосъобразност на процеса.

С многобройни аргументи се поддържа тезата, че понятието „отсъствие“, използвано в чл.269, ал.3 НПК означава единствено неприсъствие. Недостатъците на осъдителния съдебен акт в резултат от неучастието на подсъдимия в съдебното заседание се регулират впоследствие на плоскостта на чл.423 НПК, а не при вземане на решение за задочност по чл.269, ал.3 НПК.

От важно значение за практическата дейност е предложението за корективното тълкуване на чл. 269, ал.3, т.1 НПК. Според текста, делото може да бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия, ако „не е намерен на посочения от него адрес или е променил същия без да уведоми съответния орган“. С многобройни аргументи, почерпени преди всичко от практическата дейност на докторанта е мотивиран верен извод, че изискването адресът да бъде посочен в първата хипотеза прави излишна втората хипотеза на чл.269, ал.3, т.1 НПК. Затова се предлага този текст да се тълкува корективно в смисъл, че подсъдимият „не е намерен, доколкото трайно е напуснал посочения от него адрес“. Като ново знание трябва да се оцени направената детайлна съпоставка между практиката на българските съдилища и тази на европейските. Във връзка с трайното напускане на адреса, което само по себе си според българските съдилища не е достатъчно основание за задочност, според европейските съдилища установяването по безспорен начин на този факт е достатъчно основание за задочен процес, без да се предприема щателно издирване за установяване на новия адрес на подсъдимия.

Подобен анализ на разпоредбата на чл.269, ал.3, т.3 НПК не е познат на българската правна литература и практика. Според текста, делото може да бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия „ако редовно е призован, не е посочил уважителни причини за неявяването си и е изпълнена процедурата по чл.247в, ал.1“. Трябва да се съгласим с направения обобщен извод, че тази разпоредба дава възможност делото да се разгледа задочно само поради това, че подсъдимият не желае да се яви в съдебното заседание. Следователно нормата на чл.269, ал.3, т.3 НПК, доколкото предвижда задочност само поради нежеланието на подсъдимия да се яви в съдебното заседание влиза в конфликт с правната традиция и НПК, който не допуска делото да се разгледа задочно в зависимост от волята на подсъдимия. С многобройни аргументи е илюстриран извода за противоречие в разпоредбите на чл.269, ал.1 и ал.3 НПК, доколкото първата разпоредба предписва безусловно задължение на подсъдимия да присъства на съдебното заседание, а втората допуска отсъствието му при определени предпоставки.

В труда е даден отговор на въпроса за смисъла от съществуването на чл.269, ал.3, т.3 НПК, след като разпоредбата може с лекота да бъде преодоляна чрез налагането на мерки за процесуална принуда. Чрез умелото използване на метода на стеснителното тълкуване, е направен извод, че тази разпоредба се прилага само в случаите на нетежки престъпления по смисъла на чл.269, ал.2 НПК. Ако няма съдебен акт, с който е разпоредено личното явяване на подсъдимия този вид задочност не може да се приложи за тежки престъпления. Това тълкуване действително осигурява съответствие между разпоредбите на чл.269, ал.3, т.3 и ал.1 и ал.2 НПК и съответства и на утвърдената практика на българските съдилища.

Като принос за доктрината и практиката трябва да се оцени направеното на високо професионално ниво и твърде успешно разширително тълкуване на чл.269, ал.3, т.3 НПК. Най-ценното е, че това тълкуване и този анализ е направен при зачитане и в пълна мяра съобразно с европейските регулации и практики на европейските съдилища. Предложеното разширително тълкуване без съмнение ще рационализира и ускори процеса, защото ще разшири приложното поле на задочното производство като обхване не само лицата, които се укриват от правосъдието, но и тези които се отказват от това право и не желаят да се явят. Въпреки това е направена констатацията, че разпоредбата на чл.269, ал.1, т.3 НПК, макар и да е действащо право има ограничено практическо

приложение, защото нейното разширително тълкуване е отречено от съдебната практика. Независимо от това, в този труд със завидна вещина е направен сполучлив опит да се „вдъхне живот“ на тази разпоредба при това на базата на европейското право и практика. Затова се предлага да се приеме, че ако отсъствието на подсъдимия се реализира при условията на чл.269, ал.1, т.3 НПК, това означава, че той по валиден и обвързващ начин се е отказал от правото си на участие, поради което и това му право не е нарушено при разглеждането на делото по реда на задочното производство. Европейското право регулира само правото на участие и напълно се дезинтересира от задължението на подсъдимия да присъства на съдебното заседание, поради това то създава множество гаранции за осигуряване на това право, някои от които съвпадат с националните, а други се различават. Според европейското право и практика информираният отказ от явяване пред съд и от участие в процеса, означава че правото на лично участие е спазено. Подсъдимият в този случай се намира в същото положение, както ако би се явил лично. Трябва да се съгласим, че само по този начин старата ценност – задължението за присъствие, отстъпва на заден плат пред новата ценност – правото на участие. Убедително е доказана тезата, че разширителното тълкуване на чл.269, ал.1, т.3 НПК позволява задочността да се разглежда като легитимен отказ от правото на участие на обвиняемия, което е сърцевината на европейските стандарти, относно задочното производство.

За задочното производство когато подсъдимият се намира извън пределите на страната по чл.269, ал.3, т.4 НПК са посочени многобройни аргументи като доказателство, че този режим е неефективен и се намира в противоречие с европейските регулации и практики. Предложени са и конкретни разрешения за изменение и допълнение на чл.269, ал.3 НПК: т.4 да бъде отменена, а т.2 и т.3 да се прилагат за всички подсъдими независимо дали се намират в страната или не; да бъде отменена б. „б“ на т.4 на ал.3 на чл.269 НПК. Тези предложения са принос за българската законодателна практика.

В този труд някои от изложените тези, становища, изводи и обобщения не са така безспорни, поради което ще сложат началото на бъдещи дискусии. Но това също само по себе си е ценност, защото ще допринесе за развитието на българското право и практика. В по-голямата си част обаче тезите на докторанта е трудно да бъдат оборени, тъй като те са

базирани и аргументирани най-вече и основно със задължителните за българската държава европейски регулации и практики.

Накрая следва да се направи ***обобщен извод***, че този дисертационен труд може да се определи като научен труд, който не повтаря или обобщава съществуващо знание, а съдържа ново знание от значение за науката, практиката и законодателството. В този смисъл той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане. Дисертационният труд убеждава, че докторантът притежава задълбочени теоретични, а и практически знания по научна специалност „Наказателнопроцесуално право“. Трудът е убедително доказателство, че той притежава необходимите качества и умения за провеждане на научни изследвания.

Предлагам на докторанта, след известни технически редакции и изчистване на някои повторения, този труд да бъде публикуван, защото той ще подпомогне практическата дейност и ще обогати българската правна литература.

Авторефератът правилно отразява както съдържанието, така и структурата на рецензирания труд. В него ясно са определени използваните методи при научното изследване, обектът, целта и задачите на същото. Приносните моменти са отразени акуратно.

Приложена е и необходимата ***декларация*** за оригиналност на научното изследване.

Публикациите по дисертационния труд са четири на брой, което отговаря на изискванията за допускане до публична защита.

От приложената документация е видно, че са изпълнени ***минималните национални изисквания*** по чл. 26 от ЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Предвид изложеното, в

Заключение – давам висока положителна оценка на дисертационния труд – „Задочното производство в наказателния процес“ и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Иво Юриев Хинов, професионално направление „право“ (3.6.) по научна специалност „Наказателнопроцесуално право“

Рецензент:……..…

(Маргарита Чинова)

REVIEW

from Prof. Margarita Ivanova Chinova, D.Sc. in Law, professional field "Law" (3.6.), specialized in "Criminal Procedural Law," lecturer at Sofia University "St. Kliment Ohridski," Faculty of Law, appointed by Order of the Director of the Institute for State and Law at BAS as an external member of the academic jury in the contest for the defense of a dissertation for obtaining the educational and scientific degree of "Doctor" by candidate Ivo Yuriev Hinov, professional field "Law" (3.6.), specialized in "Criminal Procedural Law"

Ivo Hinov graduated in Law at Sofia University "St. Kliment Ohridski" in 1998. After graduation, he briefly worked as a legal advisor, and since May 2001, he has held positions as junior judge, judge at the Sofia District Court, the Specialized Criminal Court, and the Sofia City Court, where he currently works. On January 29, 2021, he was enrolled as a doctoral candidate at the Institute for State and Law at BAS in an external form of study under the doctoral program "Criminal Process," professional field 3.6. "Law," and dissertation topic "Trial in Absentia in the Criminal Process." He was granted the right to defend on January 29, 2021.

The dissertation "Trial in Absentia in the Criminal Process" is 350 pages long, including an introduction, three chapters, a list of abbreviations, a conclusion, and a bibliography. It includes 390 footnotes, and the bibliography lists numerous titles in Bulgarian and other languages.

The topic of the work is current and significant, despite the existence of educational materials, articles, and a dissertation with an identical title. However, this work is qualitatively different from the ones published so far, as it adopts a different approach and perspective in theoretically explaining trials in absentia. For the first time in Bulgarian legal literature, a comprehensive theoretical model of trial in absentia is developed as a general legal institution that applies to both phases of the criminal process. This new concept is built on a different foundation and analyzed from another viewpoint.

Convincingly, it has been proven that the established doctrine and practice, which claim that trials in absentia are an undesirable deviation from the paradigm of proper legal proceedings, focusing on ensuring the defendant's presence through coercive measures, cannot reveal the profound essence, characteristics, and significance of trial in absentia. Instead of this established paradigm, trial in absentia has been examined and placed on a different foundation, specifically from the perspective of its functionality—evaluating the actual harmful consequences and benefits, emphasizing the right to participate rather than the obligation to be present. As a result, a significant conclusion has been made: this institution must be rationalized, and specific steps and directions for its improvement are outlined.

The primary objective of the study, namely, to identify the reasons why the law should require or prohibit certain aspects of trials in absentia—such as presence, participation, or absence of the accused—and to evaluate the beneficial effects or adverse consequences, has been successfully achieved. The study creates a basis for a comprehensive rethinking of the concept of trial in absentia by analyzing its basic principles through the prism of legal interest.

For the first time, trial in absentia has been analyzed as both a factual and legal phenomenon. This fundamental criterion determines the approach to issues surrounding trials in absentia. It is identified by its factual characteristic—the absence of the accused—and its characteristics

and dimensions are evaluated using legal criteria, primarily the violated right to participation of the accused.

Using a comparative legal approach, a valuable comparison has been made between the national and European models of trial in absentia. In the Criminal Procedure Code (CPC), trials in absentia are addressed as the defendant's obligation to attend the court session (Article 269). The emphasis in European law is different—it views participation in the process as a right to participate, i.e., a subjective right that can be exercised voluntarily to protect personal interests. Refusal to participate is perceived as an expression of this right, whereas national law does not recognize such refusal or adopt this logical framework.

These fundamental findings and conclusions have not only theoretical but also practical significance, as they assist in the interpretation and application of Bulgarian law in alignment with European standards. This work is also relevant to legislative practice. The existing legislation, particularly the prerequisites for conducting trials in absentia, has been analyzed. Specific de lege ferenda proposals have been made for amendments and supplements to the current rules. Conceptual proposals for rationalizing trials in absentia and harmonizing them with European standards have also been formulated.

The more significant contributions of this dissertation can be outlined as follows:

Chapter One examines the concepts of "presence," "participation," and "absence."

Although these concepts have been analyzed in legal literature in various contexts, as new knowledge, the distinction between them in practical procedural activity should be appreciated. The same factual actions, through which a certain type of involvement of the accused in the proceedings is objectified, can reflect both their presence and their participation. The criterion proposed in this work for their differentiation is the extent to which the accused utilizes them to protect their interests. Furthermore, it is illustrated how in practice the presence or participation determines and corresponds to the behavior of the state body.

Clarifying the content of the right to participate in the criminal process and its two dimensions—the broad sense, which connects to the rights supporting this participation, and the narrow sense, which relates to the rights through which participation is realized—is of great importance for both doctrine and practice. For the first time in legal literature, a sample classification of the forms of participation of the accused in the criminal process has been proposed: physical; telecommunication; remote; natural participation; participation by virtue of the law; in-person and non-present participation; active, passive, and negative participation. The content of these types of participation has been doctrinally clarified, with all conclusions illustrated by numerous examples from procedural practice. The concept of "apparent trial in absentia" has also been explored, analyzing its essence and legal characteristics.

The nature and legal essence of the concept of "presence" are revealed through a comparative analysis of the provisions of Article 269, paragraphs 1 and 2 of the CPC. A correct conclusion has been made that the obligation for presence under paragraph 1 applies to all court sessions, while under paragraph 2 it may vary—obligation to appear in one, several, or all court sessions. Following a similar logical framework to participation, both theoretical and practical manifestations of presence have been clarified. An independent thesis has been argued that the obligation for presence or appearance includes specific additional manifestations that give it

substantive content. These manifestations are technical in nature and are expressed as the accused's obligation to assist the deciding authority in performing procedural actions.

To substantiate the obligation for the personal presence of the accused, the hypotheses of legally prescribed presence of the accused and the obligation for presence resulting from a request by the managing-decision-making authority have been thoroughly clarified and grouped. From this perspective, the provisions of Article 269, paragraphs 1 and 2 of the CPC have been subjected to detailed analysis. A highly successful attempt has been made to examine the reasons for the current legislative solution regarding the mandatory presence of the accused in the criminal process. A justified and reasonable proposal has been made, albeit only at a conceptual level, for legislative amendments—to provide mandatory court appearance for the accused only during the most critical procedural actions to allow them to defend themselves, such as: preparatory session, presentation of the charges, interrogation of the accused, courtroom debates, final remarks, and possibly the interrogation of the most important witnesses and experts.

Following the same logical framework, the concept of "absence of the accused" has also been explored. Two types of absence have been grouped—lack and distancing. These two concepts are unfamiliar to Bulgarian literature and practice, hence their thorough investigation. A general conclusion has been made that the accused is absent if they do not appear at the court session but are considered distanced if they are not notified about a specific procedural act, as a result of which they cannot express their opinion on it.

For the first time in legal literature, trial in absentia has been examined as non-participation, distinguishing between internal and external forms of trial in absentia, and the relationship between participation, absence, and trial in absentia. A significant conclusion has been drawn that the process is a sequence of both in-person and non-in-person forms of participation, corresponding to the two forms of absence—lack and distancing. From a factual perspective, trial in absentia is the opposite of presence, while from a legal perspective, it is the opposite of personal participation.

The prerequisites for external trial in absentia have been thoroughly analyzed, which is significant not only for theoretical purposes but also for the correct interpretation and application of existing provisions governing trial in absentia procedures. At the end of this chapter, an algorithm for the relationship between participation, absence, and trial in absentia is provided. The non-realization of in-person or internal participation due to the absence of the accused constitutes internal trial in absentia. The non-realization of non-in-person or external participation due to the distancing of the accused constitutes external trial in absentia.

Chapter Two is devoted to procedural actions and acts related to trial in absentia.

This chapter also introduces new knowledge for both theory and practice, as trial in absentia is examined from a different perspective—its relationship with procedural actions and acts, rather than solely focusing on the participation, presence, and absence of the accused. In doing so, legal literature and practice are enriched by building upon the content and legal specifics of trial in absentia and the proceedings conducted in absentia.

For the purposes of this work, a new, original categorization of procedural actions has been proposed to address the topic of trial in absentia, determining which of these actions can and cannot be conducted in absentia. Thus, procedural actions are categorized and explained as

decisive, investigative, informative, administrative, and others, depending on the function they serve. Procedural actions are called direct if they directly fulfill one of these functions, and indirect if they only prepare for its fulfillment.

By skillfully applying an essential criterion—namely, the existence of a legal interest (either direct or hidden)—a justified answer is provided to the question of whether trial in absentia requires the accused to be absent from all procedural actions or only from some of them. The legal possibility for the accused to participate in the action is dictated either by their legitimate interest or by the legal interest of the deciding authority to compel their appearance. Sequentially, procedural actions from the pre-trial phase are identified and examined, during which the interest of the accused to participate, though real, remains hidden as there is no legal rule mandating such participation due to the existence of another legal interest that takes precedence over the accused's participation in the action.

In this section, a conceptual-level proposal for an amendment to the CPC is made. The necessity for legal regulation of the indirect decisive and administrative actions of the prosecutor is substantiated, providing the accused with an opportunity to express their position before the prosecutor issues their act. Just as the court hears the defendant before issuing its act, the prosecutor should also hear the accused before issuing their act.

A fundamental rule has been formulated, according to which the trial in absentia of an act can be determined either independently, based on the specifics of its issuance, or in accordance with its relationship to the procedural action it objectifies. A new, substantiated thesis has been proposed that a specific trial in absentia procedural action (one or more) always forms the basis of the conclusion on whether the criminal process or part of it has been conducted in absentia. The proposed criterion for answering this question is whether this trial in absentia procedural action significantly influenced the decision of the deciding authority to issue its act. At the same time, a generalizing conclusion is motivated that only decisive procedural acts can be defined as trial in absentia. All others, even if they objectify trial in absentia procedural actions, are not considered trial in absentia, as they do not have significant legal relevance for the accused. In this context, another significant conclusion is argued, namely, that only direct investigative and indirect decisive actions of the authority, if conducted in absentia, have the potential to lead to the conclusion that the respective act was issued under trial in absentia conditions. The additional criterion is recalled that such trial in absentia actions must have substantial significance for the nature and content of the act.

Contributions are also identified in distinguishing rectification from other legal institutes such as repetition of the procedural action, refusal of rectification, new procedural actions, and formal interrogation. An important principle has been established that rectification signifies a new procedural action that is additional, not repetitive, in relation to the previous one, whereby the previous procedural action retains its legal significance. Rectification aims to eliminate the harmful effects on the right to defense, which is why actions conducted in absentia are performed again, but not entirely—only partially to the extent necessary for this purpose. Rectification is carried out in the form of additional procedural actions rather than repetitive ones.

For practicing lawyers, it is important to address how the concept of rectification is reflected in the current CPC and which provisions project legal values that, in essence, represent rectification. The provisions of the CPC have been examined, and ultimately, without explicitly using the term "rectification," they embody and express this concept.

At the end of this chapter, European standards and the practices of the ECHR and the CJEU are analyzed. This is not a simple retelling but a substantial analysis of these standards. Cases are outlined in which the practices of national courts, theories, and legislation differ and do not align with European standards. These include the right of the defendant to be present at court hearings, the determination of the type of trial in absentia, legal remedies against trial in absentia, and informing the defendant of the charges. It is convincingly demonstrated that applying these European standards will lead to the rationalization of the criminal process and the timely resolution of cases. Therefore, this analysis is deemed to be of exceptional significance for practice and legislation and should be recognized as an important contribution.

Chapter Three examines the fundamental conditions for conducting trials in absentia.

First, the relationship between the defendant's presence and the revelation of objective truth is outlined. A critical analysis is presented of the legislator's idea to mandate the unconditional presence of the defendant in cases of serious crimes (Article 269, Paragraph 1 of the CPC) while allowing the defendant's presence to be optional in cases of minor crimes, except when ordered by the court and deemed necessary for the revelation of objective truth (Article 269, Paragraph 2 of the CPC). It is reasonable to agree that objective truth is uncovered in the same way, regardless of the severity of the charge. Thus, it is illogical for the defendant in minor crimes to be required to appear occasionally to reveal the objective truth, while in cases of serious crimes, their appearance is always mandatory. Therefore, it is proposed that the legislator refrains from introducing criteria, allowing for free interpretation regarding the origin of the obligation for the defendant's personal presence in court sessions.

A summary review of legal theory is conducted, which accepts that the obligation for personal presence arises from the need to perform investigative actions involving the defendant as an object, to guarantee their right to defense and the proper conduct of proceedings. This work builds upon and enriches these doctrinal positions. In this context, absence as the non-presence of the defendant and the revelation of objective truth is examined. The thesis is presented that the absence of the defendant, considered as the opposite of presence, hinders the revelation of objective truth only to the extent that they cannot be the subject of investigative actions. Therefore, it is proposed that, de lege ferenda, Article 269, Paragraph 3 of the CPC be rephrased as follows: "When it is unnecessary to perform investigative actions with the defendant, the case may be heard in their absence."

This work argues that the two forms of absence—non-presence and non-participation—should be discussed separately, examining the conditions under which such absence would not hinder proceedings conducted in absentia. For practicing lawyers, it is valuable to formulate and distinguish the hypotheses in which, if non-presence is concerned, the absence of the accused may obstruct a trial in absentia. However, when it comes to non-participation, the accused cannot be forced to participate. In this context, the central issue of the defendant's informed refusal to participate in the process is raised. When such a refusal of the right to participate is present, it cannot be claimed that this right has been violated, nor can it be said that the adversarial nature and basic legality of the process have been compromised.

The thesis is supported with numerous arguments that the term "absence," as used in Article 269, Paragraph 3 of the CPC, refers solely to non-presence. The shortcomings of a conviction resulting from the defendant's non-participation in the court session are subsequently addressed within the scope of Article 423 of the CPC, rather than during the decision-making process regarding in absentia proceedings under Article 269, Paragraph 3 of the CPC.

Of significant importance for practical work is the proposal for corrective interpretation of Article 269, Paragraph 3, Item 1 of the CPC. According to the text, the case may be heard in the absence of the defendant if "they cannot be found at the address they provided or have changed it without notifying the respective authority." Using numerous arguments, primarily derived from the doctoral candidate's practical experience, the conclusion is substantiated that the requirement for the address to be provided in the first hypothesis renders the second hypothesis in Article 269, Paragraph 3, Item 1 of the CPC unnecessary. Therefore, it is proposed that this text be interpreted correctively as meaning that the defendant "cannot be found, as they have permanently left the address they provided." As new knowledge, the detailed comparison between the practices of Bulgarian and European courts should be appreciated. Regarding the permanent departure from an address, which in itself, according to Bulgarian courts, is not sufficient grounds for trial in absentia, European courts deem the unequivocal establishment of this fact sufficient grounds for an in absentia trial, without the need for thorough searches to locate the defendant's new address.

This work provides an answer to the question regarding the rationale behind the existence of Article 269, Paragraph 3, Item 3 of the CPC, given that the provision can easily be circumvented through the imposition of measures for procedural coercion. By skillfully employing the method of restrictive interpretation, it is concluded that this provision applies only to cases involving minor crimes as defined by Article 269, Paragraph 2 of the CPC. If there is no court decision requiring the defendant's personal appearance, this type of trial in absentia cannot be applied to serious crimes. This interpretation indeed ensures consistency between the provisions of Article 269, Paragraph 3, Item 3 and Paragraphs 1 and 2 of the CPC, aligning with the established practices of Bulgarian courts.

As a contribution to doctrine and practice, the highly professional and successful extensive interpretation of Article 269, Paragraph 3, Item 3 of the CPC should be recognized. The most valuable aspect of this interpretation and analysis is that it fully respects and complies with European regulations and the practices of European courts. The proposed extensive interpretation will undoubtedly rationalize and expedite the process by broadening the scope of trial in absentia to include not only individuals evading justice but also those who voluntarily refuse this right and choose not to appear. However, it is noted that the provision in Article 269, Paragraph 1, Item 3 of the CPC, while still valid law, has limited practical application, as its extensive interpretation has been rejected by judicial practice. Despite this, this work successfully attempts to "breathe life" into this provision based on European law and practice. Therefore, it is proposed that if the absence of the defendant occurs under the conditions of Article 269, Paragraph 1, Item 3 of the CPC, it means that they have validly and bindingly waived their right to participate, and thus their right is not violated when the case is heard through trial in absentia.

European law regulates only the right to participate and is entirely indifferent to the defendant's obligation to attend court sessions. It establishes numerous guarantees to ensure this right, some of which coincide with national standards while others differ. According to European law and practice, an informed refusal to appear in court and participate in the process signifies that the right to personal participation has been upheld. In such cases, the defendant is in the same position as if they had appeared in person. It must be agreed that only in this way does the old value—the obligation to attend—give way to the new value—the right to participate.

The thesis convincingly demonstrates that the extensive interpretation of Article 269, Paragraph 1, Item 3 of the CPC allows trials in absentia to be regarded as a legitimate waiver of the

defendant's right to participate, which is at the heart of European standards regarding trial in absentia.

Regarding trials in absentia when the defendant is located outside the country under Article 269, Paragraph 3, Item 4 of the CPC, numerous arguments are presented to prove that this framework is ineffective and contradicts European regulations and practices. Specific solutions are also proposed for amending and supplementing Article 269, Paragraph 3 of the CPC: Item 4 should be repealed, and Items 2 and 3 should apply to all defendants, regardless of whether they are within the country or not; Sub-item "b" of Item 4 in Paragraph 3 of Article 269 of the CPC should also be repealed. These proposals contribute significantly to Bulgarian legislative practice.

In this work, some of the theses, positions, conclusions, and generalizations presented are not entirely indisputable, which will likely spark future discussions. However, this is valuable in itself as it will contribute to the development of Bulgarian law and practice. For the most part, however, the doctoral candidate's theses are difficult to refute, as they are primarily and fundamentally based on European regulations and practices, which are binding for the Bulgarian state.

I propose to the doctoral candidate that, following some technical edits and the removal of repetitions, this work should be published, as it will support practical activities and enrich Bulgarian legal literature.

The abstract correctly reflects both the content and structure of the reviewed work. It clearly identifies the methods used in the research, the subject, goal, and tasks of the study. The contribution points are accurately represented.

The required declaration of originality for the scientific research is attached.

There are four publications related to the dissertation, which meets the requirements for admission to a public defense.

From the provided documentation, it is evident that the minimum national requirements under Article 26 of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB) for obtaining the educational and scientific degree of "Doctor" have been fulfilled.

Considering the above, **Conclusion:** I provide a highly positive evaluation of the dissertation – "Trial in Absentia in the Criminal Process" and propose to the esteemed academic jury to award the educational and scientific degree of "Doctor" to Ivo Yuriev Hinov, professional field "Law" (3.6.) in the academic specialty "Criminal Procedural Law".

Reviewer:

Margarita Chinova